

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЗПО «ДІТК»

Олександр СТРИЛЕЦЬ

31.08.2026 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора з навчально-методичної роботи ЗПО «ДІТК»

Сергій ГОРДІЄНКО

31.08.2026 р.

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»
(Для спеціальності 172 «Електронні комунікації та радіотехніка» / ОПІ G5)
ВСТУПНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

Семінарські заняття з дисципліни орієнтовані не на формальне переказування лекційного матеріалу, а на розвиток навичок критичного мислення, ведення дискусії та розв'язання професійно-етичних завдань (кейсів).

Структура типового семінарського заняття (2 академічні години):

1. **Теоретичний блок (45 хв):** Усне бліц-опитування, заслуховування коротких доповідей, обговорення ключових питань теми.
2. **Практичний/Аналітичний блок (35 хв):** Робота в малих групах, розв'язання ситуаційних завдань (Case-Study), аналіз першоджерел.
3. **Підбиття підсумків (10 хв):** Оцінювання здобувачів, рефлексія, видача завдання для самостійної роботи (СРС).

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ВСТУП
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1**

Тема 1.1: Предмет філософії. Структура. Світогляд Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: З'ясувати сутність світогляду та його історичних типів. Визначити специфіку філософського мислення та його роль у формуванні системного, аналітичного підходу до вирішення інженерних завдань.

Питання для усного обговорення:

1. Світогляд як духовна основа особистості. Структура світогляду (знання, переконання, цінності, ідеали).
2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. Їхні спільні риси та принципові відмінності.
3. Філософія як любов до мудрості. Специфіка філософського питання (на відміну від конкретно-наукового).
4. Структура філософського знання: онтологія, гносеологія, логіка, етика, естетика.

Практичний блок (Теми для доповідей / Дискусія):

- **Дискусія:** «Чи існує міфологічний світогляд у ХХІ столітті?» Аналіз сучасних техно-міфів (наприклад, віра в те, що 5G-вишки керують свідомістю, або міфи про «вічний двигун»). Роль інженера у розвінчуванні сучасних міфів.

- **Міні-доповідь:** «Як філософія допомагає майбутньому фахівцю з радіотехніки: зв'язок абстрактного мислення та алгоритмізації».

Завдання для підготовки (СРС): Опрацювати конспект лекції. Розпочати ведення персонального філософського глосарію (виписати терміни: *світогляд, онтологія, гносеологія, аксіологія*).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема 1.2: Античність: від міфу до логосу. Стоїцизм як інструмент резильєнтності Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Проаналізувати перехід від міфологічного пояснення світу до раціонального (наукового). Опанувати практичний інструментарій античного стоїцизму для формування психологічної стійкості, стресостійкості та навичок кризового менеджменту.

Питання для усного обговорення:

1. Від «міфу до логосу»: зародження раціонального мислення у Давній Греції. Натурфілософія як фундамент сучасних природничих наук.
2. Етика Сократа: пізнання самого себе та моральна відповідальність.
3. Практична філософія стоїцизму (Сенека, Епіктет, Марк Аврелій).
4. Вчення про «дихотомію контролю»: розмежування того, що підвладне нашій волі, і того, що знаходиться поза нею.

Практичний блок (Робота з кейсом та першоджерелами):

- **Аналіз першоджерела:** Зачитування та розбір ключових фрагментів з праці Марка Аврелія «Наодинці з собою».
 - *Trauma-informed акцент:* Обговорення концепції *Amor Fati* (прийняття долі) як механізму адаптації до травматичних подій та втрат.
- **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №1 «Стоїцизм в інженерному менеджменті: Криза логістики та межі контролю».
 - *Завдання для студентів:* Розділити аркуш на дві колонки та розподілити елементи виробничої кризи (затримка мікроконтролерів, гнів клієнта, власні професійні рішення) на зони контролю згідно з філософією Епіктета. Запропонувати стоїчний алгоритм спілкування з токсичним клієнтом.

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити глосарій (терміни: *логос*, *натурфілософія*, *стоїцизм*, *апатія* (в античному розумінні)). Підготуватися до тестування за темами 1.1–1.2 у системі LMS.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема 1.3: Теоцентризм, антропоцентризм, механістична картина світу Нового часу Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Простежити еволюцію світоглядних парадигм від середньовічного теоцентризму до антропоцентризму доби Відродження та механістичного детермінізму Нового часу. Оцінити вплив механіцизму на становлення інженерної думки та формування сучасних технологій.

Питання для усного обговорення:

1. Середньовічний теоцентризм і провідна роль віри у пізнанні буття.
2. Антропоцентризм доби Відродження: реабілітація земного життя, творчості та людини-творця.
3. Наукова революція XVII століття та формування класичної механічної картини світу (І. Ньютон, Р. Декарт).
4. Механістичний детермінізм («всесвіт-годинник») та його плюси і мінуси для розуміння природних і технічних процесів.

Практичний блок (Теми для доповідей / Дискусія):

- **Дискусія:** «Чи варто розглядати природу лише як гігантський механізм та ресурс для людини?» Обговорення витоків екологічної кризи крізь призму антропоцентризму та механіцизму Нового часу.
- **Міні-доповідь:** «Ісаак Ньютон і розвиток класичної механіки: як закони руху стали основою для сучасного приладобудування та машинобудування».

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити персональний глосарій термінами: *теоцентризм*, *антропоцентризм*, *механіцизм*, *детермінізм*. Опрацювати питання для самоперевірки за темою.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема 1.4: Ірраціоналізм та екзистенціалізм (проблема вибору і відповідальності) Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Дослідити феномен ірраціоналізму та екзистенціалізму, проаналізувавши категорії буття людини, свободи, екзистенційного вибору, абсурду та відповідальності в умовах кризових історичних і життєвих реалій.

Питання для усного обговорення:

1. Криза класичного раціоналізму і зародження ірраціоналізму (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше). Воля до влади та переоцінка цінностей.

2. Екзистенціалізм як філософія людського існування. Поняття екзистенції (існування попередує сутність).
3. Проблема свободи і відповідальності у поглядах Ж.-П. Сартра. «Людина приречена бути вільною».
4. Концепція абсурду та бунту у творах А. Камю. Як зберегти людську гідність у світі, що втратив очевидні опори.

Практичний блок (Аналіз життєвих та професійних ситуацій):

- **Дискусія / Рефлексія:** «Радикальний вибір інженера: коли інструкція суперечить совісті». Як екзистенціалізм пояснює ситуацію, в якій людина не може сховатися за відмовки на кшталт «я просто виконував наказ» або «так вирішив колектив».
- **Аналіз тексту:** Короткий розбір притчі А. Камю про Сізіфа. Метафора щоденної інженерної чи відновлювальної праці, яка наповнює сенсом буття через зусилля та подолання спротиву матеріального світу.

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *ірраціоналізм, екзистенція, екзистенційний вибір, абсурд*. Підготуватися до виконання завдань модульного контролю №1. ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

Циклова (методична) комісія суспільно-гуманітарних дисциплін

(Продовження Змістового модуля 1. На вивчення Тему 1.5 відводиться 4 години семінарських занять, тому вона розбита на два окремі семінари).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема 1.5 (Частина 1): Українська філософія. Вчення Григорія Сковороди про «сродну працю» та кордоцентризм Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Розкрити унікальні риси української філософської традиції, зокрема філософію серця (кордоцентризм). Проаналізувати концепцію «сродної праці» Г. Сковороди як дієвий інструмент свідомого професійного самовизначення та профілактики професійного вигорання для майбутніх інженерів.

Питання для усного обговорення:

1. Характерні риси української філософської думки: екзистенційність, кордоцентризм (філософія серця), зв'язок із природою.
2. Вчення Г. Сковороди про дві натури (видиму і невидиму) та три світи (макрокосм, мікрокосм, світ символів).
3. Поняття «філософії серця». Серце як осередок духовного життя людини, на протигагу чистому раціоналізму.
4. Концепція «сродної праці». Чому пізнання себе є ключем до вибору професії та досягнення життєвого щастя?

Практичний блок (Рефлексія / Дискусія):

- **Дискусія:** «Сродна праця» в IT та радіотехніці. Обговорення проблеми вигорання сучасних фахівців. Чому висока заробітна плата не рятує від депресії, якщо робота є «несродною» (виконується лише заради грошей, без внутрішньої мотивації)?
- **Рефлексивна справа:** Здобувачам пропонується письмово (для себе) відповісти на питання: «Які елементи моєї майбутньої професії (G5) викликають у мене стан потоку (задоволення від процесу), а які сприймаються як важкий тягар?».

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити персональний глосарій термінами: *кордоцентризм, мікрокосм, макрокосм, сродна праця*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема 1.5 (Частина 2): Національна ідентичність та філософія ноосфери В. Вернадського Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Дослідити еволюцію української національної ідеї. Проаналізувати вчення Володимира Вернадського про ноосферу, провівши паралелі між його філософією та сучасним розвитком телекомунікаційних мереж (Інтернету) як глобального інформаційного поля.

Питання для усного обговорення:

1. Філософські мотиви у творчості українських мислителів XIX – початку XX ст. (Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка): проблема свободи, нації та гідності.

2. Академічна філософія П. Юркевича та розвиток ідей кордоцентризму.
3. Вчення В. І. Вернадського про перехід біосфери у ноосферу (сферу розуму).
4. Національна ідентичність в умовах глобалізації та війни: збереження культурного ядра.

Практичний блок (Теми для доповідей / Аналітична робота):

- **Аналітика / Дебати:** «*Інтернет — це технічна реалізація ноосфери Вернадського?*» Здобувачі мають навести аргументи «за» і «проти», використовуючи свої технічні знання про побудову глобальної мережі та розуміння філософії ноосфери. Чи дійсно людство стало єдиним геологічним та інформаційним фактором, здатним змінювати планету?

- **Trauma-informed фокус (Вільне обговорення):** Роль інженера-зв'язківця та радіотехніка у захисті інформаційного суверенітету та відбудові інфраструктури як акт утвердження національної ідентичності.

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *національна ідентичність, біосфера, ноосфера*. Підготуватися до тестування за Модулем 1 у системі LMS.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. БУТТЯ ТА ПІЗНАННЯ

(Цей модуль містить 8 годин семінарських занять: 4 години на онтологію та 4 години на гносеологію).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема 2.1 (Частина 1): Онтологія. Проблема буття та матерії у сучасній науці Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Засвоїти базові онтологічні категорії. Прослідкувати, як змінювалося розуміння буття, простору і часу з розвитком природничих наук (від класичної фізики до квантової механіки), що є фундаментальною базою для розуміння принципів мікроелектроніки.

Питання для усного обговорення:

1. Онтологія як вчення про буття. Основні форми буття (матеріальне, ідеальне, соціальне, індивідуальне).
2. Поняття матерії у філософії та фізиці. Структурні рівні організації матерії.
3. Простір і час як атрибути буття. Субстанційна (Ньютон) та реляційна (Ейнштейн) концепції простору і часу.
4. Рух і розвиток як невід'ємні властивості буття.

Практичний блок (Теоретичне моделювання / Дискусія):

- **Моделювання:** Як квантова фізика зруйнувала класичний (жорсткий) детермінізм? Коротке обговорення того, як філософська проблема ймовірності працює в основі напівпровідників (тунельний ефект у транзисторах).

- **Дискусія:** «*Віртуальна реальність: нове буття чи ілюзія?*» Якщо суб'єкт проводить більшість часу в цифровій (віртуальній) реальності, чи можна вважати це новим видом онтологічного буття?

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити глосарій термінами: *буття, матерія, простір, час, віртуальна реальність*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема 2.1 (Частина 2): Синергетика — філософія складних систем. Діалектика хаосу і порядку Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Опанувати основи синергетичного мислення. Навчити студентів-електроніків сприймати телекомунікаційні мережі та системи управління не як механічні конструктори, а як складні, відкриті, самоорганізовані системи, схильні до нелінійної поведінки.

Питання для усного обговорення:

1. Історичні форми діалектики (Гегель, Маркс) як вчення про розвиток. Закон переходу кількісних змін у якісні.
2. Синергетика як сучасна парадигма розвитку складних, відкритих систем (І. Пригожин).
3. Поняття флуктуації, точки біфуркації (точки вибору), атрактора.
4. Самоорганізація системи з хаосу. Поняття нелінійності та емерджентності.

Практичний блок (Робота з кейсом):

- **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №7 «Синергетика в дії: "Ефект метелика" у складних телекомунікаційних мережах».

- *Завдання для студентів:* Сформулювати доповідну записку для фінансового директора, пояснивши небезпеку нелінійних процесів (каскадних відмов) у разі знищення резервних вузлів мережі. Довести необхідність надлишковості у складних системах.

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити глосарій термінами: *синергетика, точка біфуркації, емерджентність, нелінійність*.

ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

Циклова (методична) комісія суспільно-гуманітарних дисциплін

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9

Тема 2.2 (Частина 1): Гносеологія (Теорія пізнання). Діалектика пізнавального процесу та проблема істини Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: З'ясувати сутність пізнання як філософської проблеми. Проаналізувати співвідношення чуттєвого та раціонального, емпіричного і теоретичного у науковому та інженерному пошуку. Засвоїти класичну концепцію істини.

Питання для усного обговорення:

1. Гносеологія як розділ філософії. Суб'єкт та об'єкт пізнання.
2. Рівні пізнання: чуттєвий (відчуття, сприйняття, уявлення) та раціональний (поняття, судження, умовивід).
3. Наукове пізнання: емпіричний та теоретичний рівні. Методи наукового пізнання (спостереження, експеримент, моделювання, індукція, дедукція).
4. Проблема істини у філософії. Об'єктивна, абсолютна та відносна істина. Практика як головний критерій істини.

Практичний блок (Теоретичне моделювання / Дискусія):

- **Дискусія:** «*Чи існує абсолютна істина в інженерії?*» Обговорення ролі практичного експерименту (прототипування, тестування плат) як єдиного надійного критерію істини, порівняно із чистою комп'ютерною симуляцією (раціоналізмом). Чому ідеально розрахована математична модель часто не працює в реальних фізичних умовах?
- **Міні-довідь:** «Роль інтуїції у прийнятті нестандартних технічних рішень (інсайд розробника)».

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *гносеологія, об'єктивна істина, емпіризм, раціоналізм, критерій практики*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №10

Тема 2.2 (Частина 2): Гносеологія в епоху постправди. Критичне мислення, фактчекінг та протидія ІІСО Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Сформувати у здобувачів освіти навички критичного мислення (фактчекінгу) на основі гносеологічних принципів. Навчити розпізнавати когнітивні спотворення, логічні хиби та протидіяти інформаційно-психологічним операціям (ІІСО) в умовах цифровізації та війни.

Питання для усного обговорення:

1. Феномен «постправди» в сучасному інформаційному суспільстві: емоції замість фактів.
2. Когнітивні упередження людського мозку (підтверджувальне упередження, ефект Даннінга-Крюгера).
3. Структура і механізми інформаційно-психологічних спеціальних операцій (ІІСО). Апеляція до страху та авторитету.
4. Філософські та логічні інструменти верифікації (перевірки) цифрової інформації.

Практичний блок (Робота з кейсом):

- **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №2 «Гносеологічний виклик: Фактчекінг та протидія ІІСО в умовах критичних навантажень на мережу».

- *Завдання для студентів:* Розібрати фейкове повідомлення про «випалювання плат вірусом» за допомогою вчення Ф. Бекона про «ідолів». Прописати чіткий чек-лист (алгоритм дій) для адміністратора мережі, який допоможе зупинити паніку в робочому чаті та відновити раціональне мислення колег.

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити глосарій термінами: *постправа, фактчекінг, когнітивне упередження, ПІСО*. Підготуватися до тестування за Модулем 2 у системі LMS.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА

(У цьому модулі на семінарські заняття відведено 4 години, вони присвячені соціальній філософії та філософії війни і миру. Антропологія виноситься на лекції та СРС).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №11

Тема 3.2: Соціальна філософія. Громадянське суспільство. Цифрова приватність як базова цінність Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Осмислити сутність суспільства як складної системи. Проаналізувати концепції Відкритого суспільства та загрози цифрового тоталітаризму. Сформувати розуміння ролі інженера-електроніка у захисті прав людини (приватності) в епоху телекомунікацій та Big Data.

Питання для усного обговорення:

1. Соціальна філософія: предмет і завдання. Суспільство як система, що саморозвивається.
2. Концепція «Відкритого суспільства» (К. Поппер). Роль громадянського суспільства та волонтерських рухів у захисті демократії.
3. Тоталітаризм у ХХІ столітті. Технології розпізнавання облич, соціальний рейтинг та масовий контроль. Концепція «Паноптикуму» (М. Фуко).
4. Морально-правові аспекти збору великих даних (Big Data). Цифрова приватність як нова форма свободи.

Практичний блок (Робота з кейсом):

• **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №3 «Цифровий паноптикум: Етичні межі приватності у проєктуванні систем Інтернету речей (IoT)».

○ *Завдання для студентів:* Розібрати ситуацію, коли дешеве IoT-обладнання таємно збирає дані користувача. Застосувати категоричний імператив І. Канта до дій корпорацій. Запропонувати технічне та етичне рішення, яке збереже лояльність клієнта, але захистить його права.

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *громадянське суспільство, тоталітаризм, відкрите суспільство, паноптикум, цифрова приватність*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №12

Тема 3.3: Філософія війни та миру. Концепція Справедливої війни (Just War) та післявоєнне відновлення Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Здійснити філософський аналіз феноменів війни і миру. Ознайомитися з концепцією «Справедливої війни» та розібрати етичні дилеми, пов'язані зі створенням та експлуатацією технологій подвійного призначення. *Примітка (Trauma-informed):* Під час заняття акцент свідомо зміщується з деструктивних аспектів війни на проблематику післявоєнного відновлення (Jus post bellum) та конструктивну роль інженерних рішень.

Питання для усного обговорення:

1. Війна та мир як філософські, соціальні та екзистенційні категорії.
2. Теорія «Справедливої війни» (Just War theory) Томи Аквінського та її сучасне прочитання. Критерії *Jus ad bellum* (право на війну / самооборону) та *Jus in bello* (правила ведення війни).
3. Філософія післявоєнного відновлення (*Jus post bellum*). Відповідальність суспільства за реінтеграцію комбатантів.
4. Технології подвійного призначення (дрони, РЕБ, супутниковий зв'язок) та межі моральної відповідальності розробників.

Практичний блок (Робота з кейсом / Дебати):

• **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Аналіз **Δ Кейсу №5 «Етика розробника: Технології подвійного призначення та проблема "чистих рук"»**.

○ *Політика безпеки:* Студенти мають право замінити цей кейс на альтернативний (напр., обговорення відбудови інфраструктури).

- *Завдання для обговорення:* Дебати щодо того, чи існують «нейтральні» технології. Яку відповідальність несе інженер, що перепрограмує цивільний агродрон у повністю автономний ударний засіб зі ШІ (без контролю людини)?

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *Just War, Jus ad bellum, Jus in bello, технології подвійного призначення*. Підготуватися до тестування за Модулем 3 у системі LMS.

ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

Циклова (методична) комісія суспільно-гуманітарних дисциплін

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ФІЛОСОФІЯ ТЕХНІКИ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

(Згідно з робочою програмою, на семінарські заняття цього модуля відводиться 10 годин.

Тема 4.1 «Феномен техніки» вивчається на лекціях та СРС. Семінари фокуються на етичних вимірах професії).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №13

Тема 4.2 (Частина 1): Етика як практична філософія. Професійна етика інженера Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Розкрити специфіку етики як філософської дисципліни. Сформувати у здобувачів розуміння професійного обов'язку та навчити приймати рішення на основі моральних імперативів, а не лише технічних чи економічних інструкцій.

Питання для усного обговорення:

1. Етика як вчення про мораль і моральність. Співвідношення суцього та належного.
2. Категоричний імператив І. Канта як універсальний закон етичної поведінки.
3. Професійна етика інженера: базові принципи (чесність, компетентність, відповідальність за безпеку суспільства).
4. Конфлікт інтересів: коли вимоги роботодавця чи замовника суперечать технічним стандартам та совісті фахівця.

Практичний блок (Робота з кейсом):

- **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №17 «Безпека критичної інфраструктури vs Дедлайн».

- *Завдання для студентів:* Проаналізувати ситуацію з неякісним припоєм та платами для лікарні. Сформулювати аргументовану відмову від підписання акту прийому-передачі, спираючись на категоричний імператив Канта (життя людини як найвища мета, а не засіб для збагачення підрядника).

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *етика, мораль, професійна етика, категоричний імператив*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №14

Тема 4.2 (Частина 2): Корпоративна відповідальність та подолання професійного відчуження Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Осмислити проблему корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Дослідити шляхи подолання професійного вигорання та втрати сенсу роботи в умовах конвеєрного/рутинного виконання технічних завдань.

Питання для усного обговорення:

1. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу: піар-хід чи реальний етичний інструмент?
2. Інститут "whistleblowing" (викривачів суспільно небезпечних порушень у корпораціях) крізь призму філософії.
3. Відчуження праці (за К. Марксом) у сучасних ІТ та інженерних компаніях.
4. Пошук сенсу в рутинній діяльності. Подолання екзистенційного вакууму (за В. Франклом).

Практичний блок (Робота з кейсом):

- **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №4 «Екзистенційний вакуум та інженерна діяльність: Пошук сенсу в умовах рутини».

- *Завдання для студентів:* Створити план професійної самодопомоги (3 кроки). Запропонувати способи рефреймінгу (переосмислення) рутинної діагностики мікросхем як діяльності, що безпосередньо впливає на безпеку та комунікацію в соціумі.

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити глосарій термінами: *корпоративна відповідальність, відчуження праці, екзистенційний вакуум.*

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №15

Тема 4.2 (Частина 3): Етика інклюзії та психологічна безпека в інженерних командах

Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Опанувати навички комунікативної емпатії та розв'язання етичних конфліктів у різновікових, інклюзивних колективах. Сформувати повагу до різного (зокрема травматичного чи бойового) життєвого досвіду колег.

Питання для усного обговорення:

1. Інклюзія як філософська та управлінська категорія: від формальної толерантності до реальної синергії досвідів.
2. Ейджизм (вікова дискримінація) у технологічній сфері: міфи про «технічну відсталість» старших працівників та «безвідповідальність» молоді.
3. Етика комунікації. Валідація (визнання цінності) чужого життєвого та екзистенційного досвіду.
4. Психологічні кордони особистості. Як протидіяти булінгу, мові ворожнечі та пасивній агресії на робочому місці.

Практичний блок (Робота з кейсом / Розробка кодексу):

• **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №8 «Етика інклюзії: Конфлікт поколінь та досвідів у команді розробників».

- *Завдання для студентів:* Виступити в ролі тімліда і розробити етичний алгоритм вирішення конфлікту між молодим програмістом та 42-річним ветераном-інженером. Скласти спільний «Етичний кодекс команди» з 3-5 пунктів.

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *інклюзія, ейджизм, емпатія, валідація досвіду.*

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №16

Тема 4.3 (Частина 1): Екоцид, електронне сміття (e-waste) та «Право на ремонт» Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Сформувати екологічну свідомість фахівця. Проаналізувати феномен консюмеризму та проблему електронних відходів. Довести, що ремонт і відновлення техніки є актом захисту довкілля.

Питання для усного обговорення:

1. Глобальна екологічна криза та поняття екоциду. Межі економічного зростання.
2. Екологічна етика: від антропоцентризму до біоцентризму (повага до біосфери як до самоцінності).
3. Сучасний технокапіталізм і феномен «запланованого старіння» (Planned obsolescence) гаджетів.
4. Екологічна проблема електронного сміття (e-waste) та виснаження рідкісноземельних металів.

Практичний блок (Дебати / Робота з кейсом):

• **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Колективне розв'язання Кейсу №6 «Екологічна етика vs Корпоративний диктат: Електронне сміття (e-waste) та "Право на ремонт"».

- *Завдання для студентів:* Дебати щодо філософії "Right to Repair". Чи має право інженер зламати пропріетарний захист виробника заради того, щоб врятувати материнську плату і не перетворити прилад на високотоксичне сміття?

Завдання для підготовки (СРС): Доповнити глосарій термінами: *екологічна етика, сталий розвиток, заплановане старіння, e-waste, Право на ремонт.*

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №17

Тема 4.3 (Частина 2): Трансгуманізм, біоетика та перспективи III Обсяг часу: 2 академічні години.

Мета заняття: Окреслити філософські, соціальні та етичні межі застосування біоінженерії та штучного інтелекту. Завершити курс осмисленням ролі людини в епоху сингулярності.

Питання для усного обговорення:

1. Філософія трансгуманізму та постгуманізму. Чи потребує біологічна еволюція людини технологічного втручання?
2. Біоетика. Моральні дилеми кіборгізації, нейроінтерфейсів та біонічного протезування.
3. Терапія/реабілітація vs Штучне створення «надлюдини»: де проходить етична межа?
4. Штучний інтелект (ШІ) на ринку праці. Загроза технологічної сингулярності та втрати людської монополії на інтелект.

Практичний блок (Робота з кейсами / Рефлексія):

- **Робота з Банком виробничих ситуацій:** Аналіз Кейсу №9 «Трансгуманізм чи реабілітація: Біоетичні межі кіборгізації» та Кейсу №23 «Штучний інтелект: Відчуження праці чи еволюція?».

○ *Завдання для студентів:* Визначити власну професійну стратегію співіснування зі ШІ (як зробити його інструментом, а не заміником).

- **Підсумкова рефлексія курсу:** Опитування здобувачів щодо того, які філософські концепції (стоїцизм, логотерапія, гносеологічний сумнів тощо) виявилися найбільш практичними для їхнього професійного та особистого життя.

Завдання для підготовки (СРС): Внести до глосарію терміни: *трансгуманізм, біоетика, сингулярність*. Підготовка до Підсумкового контролю (Екзамену).